



# TARINOITA TYÖTTÖMYYDESTÄ

kirjavinkkejä



2025

Vinkit ja taitto:

Elina Lehikoinen, FM,

kirjallisuustiede

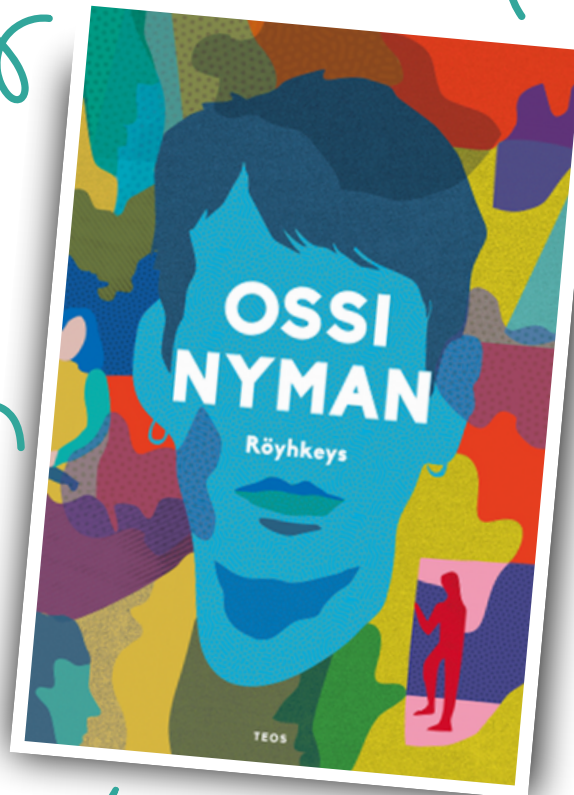
Pohjois-Karjalan Työttömät ry



aiheutti kohun  
ilmestyessään

omaelämän-  
kerrallinen

rehellinen



2017

normeja rikkova

## RÖYHKEYS OSSI NYMAN

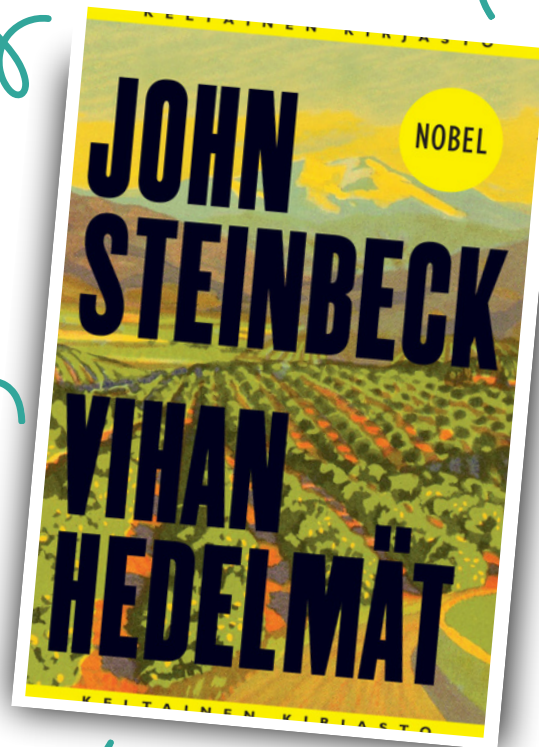
*Röyhkeys* on osittain Ossi Nymanin omaan elämään pohjautuva romaani päähenkilöstä, joka on häpeilemättömästi työtön. Kirja seuraa hänen arkeaan, johon kuuluu Kelan kanssa asioimista, työhaastatteluihin osallistumista ilman aikomusta työllistyä ja satunnaisia ihmissuhteita.

Romaani etenee arkisten havaintojen, pohdintojen ja tarkasti kuvattujen tilanteiden kautta. Keskiössä ei ole juoni vaan näkökulma: miten ihminen hahmottaa paikkansa yhteiskunnassa, jos hän kieltäytyy pelaamasta sen peliä. Tekstissä liikutaan erilaisten työn ja merkityksellisyyden kuvien äärellä: mitä työ oikeastaan on, ja miksi sitä tehdään?

amerikkalaisen  
kirjallisuuden  
klassikko

riipaiseva

realistinen



1939

yhteiskuntakritiikki

## VIHAN HEDELMÄT JOHN STEINBECK

*Vihan hedelmät* (eng. *The Grapes of Wrath*) on tarina Joadin perheestä, joka joutuu matkaamaan Oklaholmasta Kaliforniaan työn perässä. 1930-luvun suuri lama, pölymyrskyt (Dust Bowl) ja maatalouden teollinen vallankumous aiheuttavat köyhyyttä ja työttömyyttä.

Romaani seuraa Joadien kamppailua toimeentulon, ihmisarvon ja yhteenkuuluvuuden puolesta. Työ ja sen puute ovat romaanin ytimessä: Kalifornian hedelmätarhat lupaavat elantoa, mutta siirtolaistyöläisiä odottaa riisto, nälkä ja välinpitämättömyys. Steinbeck osoittaa, että työttömyys ei ole vain yksilön kohtalo, vaan rakenteellinen epäoikeudenmukaisuus, synnyttäen myötätuntoa mutta myös kaoottista vihaa.



## **MEMENTO MORI TIITU TAKALO**

Tiitu Takalo on sarjakuvataiteilija, joka kertoo omakohtaisen kokemuksena äkilliseen aivoverenvuotoon sairastumisesta ja sitä seuranneesta toipumisprosessista. Fyysisen kipuilun lisäksi Takalo pureutuu paranemisen henkiseen puoleen. Teoksen nimi, "muista kuolevaisuutesi" viittaakin tarinan ytimeen: elämän rajallisuuteen ja haurauden tiedostamiseen.

Sairauden jälkiseuraamuksena Takala kokee jatkuvaa väsymystä, vaikeuksia aloittaa työskentelyä ja ajatusten harhailua. Omatoimisesti työskentely ja deadlineista kiinni pitäminen tuntuu mahdottomalta, eikä terveydenhuoltokaan osaa kohdata työkyvyn haasteita kokevaa henkilöä.



## **OLE HYVÄ RIIKKA TAKALA**

Riikka Takalan pienoisromaani *Ole Hyvä* kertoo kolmen korkeasti koulutetun työttömän naisen arjesta. Neljäkymmenen kieppeillä olevat ystävykset tapaavat viikoittain kansalaisopiston afrikkalaisen tanssin kurssilla, johon rahat kaavitaan milloin mistäkin.

Tarina seuraa Aavaa, jonka kolmen kuukauden määräaikaista työsuhdetta ei jatkettukaan, Violaa, joka tekee satunnaisia käännöstöitä, sekä Elliä, joka on jäänyt työkyvyttömäksi väkivaltaisen parisuhteen jäljiltä.

Keskeisimmiksi teemoiksi nousevat ystävyyden merkitys epävarmuuden keskellä ja avustustoiminnan käytänteet köyhien elämässä.



## MUODONMUUTOS FRANZ KAFKA

*Muodonmuutos* (saks. *Die Verwandlung*) on yksi Franz Kafkan ja samalla koko kirjallisuushistorian tunnetuimpia novelleja. *Muodonmuutos* kertoo Gregor Samsasta, joka työskentelee kauppamatkustajana. Eräänä päivänä Gregor herää ja tajuaa muuttuneensa suureksi syöpäläiseksi.

Ulkomuotonsa vuoksi Gregor ei voi käydä enää töissä, mikä saa hänen perheensä harmistumaan. Gregor eristäytyy huoneeseensa uppoutuen omiin ajatuksiinsa. Hänen ympärillään olevat ihmiset kammoksuvat sekä paheksuvat hänen olemustaan.

Novellin voi kuunnella ilmaiseksi Yle Areenasta. Novellista on myös selkokielen versio.

mielenterveyden  
haasteet

nuorten aikuisten  
kirjallisuus (YA)

väliin  
putoaminen



2023

työkokeilu ja  
kuntouttava  
työtoiminta

## TOISINAAN VALO HIIPUU EMMA SOFIANNA SÖDERHOLM

*Toisinaan valo hiipuu* on nuorten aikuisten romaani, joka kertoo Tuulikin elämästä terapian päätyttyä. Jo pelkkä arjen pyörittäminen tuntuu ylivoimaiselta, joten TE-toimiston tarjoamat palvelut esittäytyvät mahdottomana pakkopullana. Tuulikki käy urapsykologilla, työkokeilussa ja kuntouttavassa työtoiminnassa, muttei tunnu saavan rutiineista otetta. Turhauttavaan arkeen tulee muutos, kun naapurin eläkeläismies pyytää Tuulikkia kissavahdiksi. Naapuri osaa kuunnella, ei saarnaa, eikä yritä korjata Tuulikin tapoja.

Tarina sisältää mustaa huumoria, mutta on sävyltään empaattinen ja realistinen. Se tuo esiin tosiasian, että toipuminen ei ole aina pelkkää nousukiitoa. Tärkeäksi seikaksi nousee se, miten tärkeää nuorille olisi saada edes se yksi turvallinen aikuinen elämäänsä.

miesten välinen  
ystävyyys

vekkuliromaani

yrittäjyys



2014

humoristinen

## HIIHTÄVÄ HAUTAUSTOIMISTO LASSE LEHTINEN

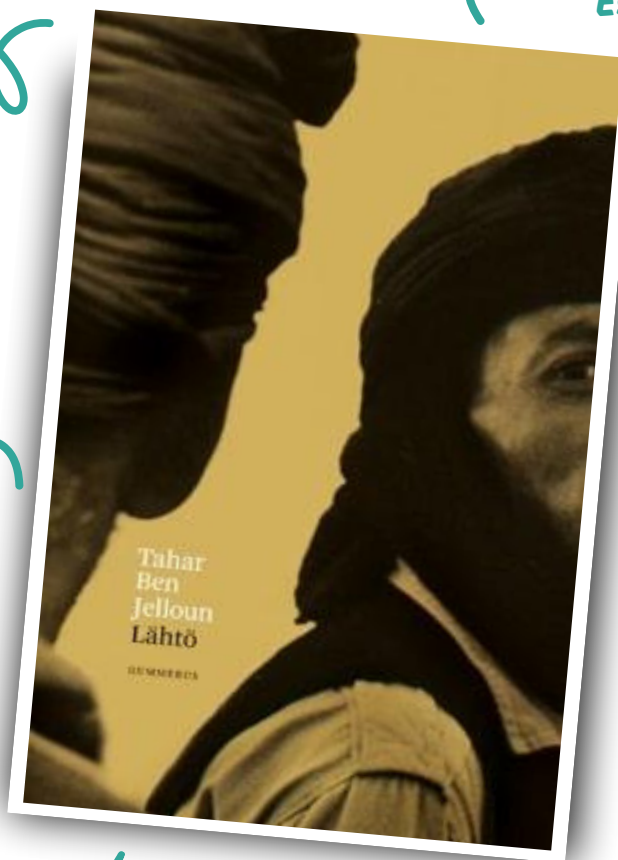
*Hiihtävä hautaustoimisto* on humoristinen veijariromaani, jonka Lasse Lehtinen on kirjoittanut Arto Paasilinnan alkuperäisen idean pohjalta. Diplomi-insinööri Arvo P. Hippi ja kuskina työskennellyt Jari-Pekka Pirinen kyllästyvät TE-toimiston kurssituksiin sekä epävarmoihin pätkätöihin. Tästä lähtee idea oman yrityksen pystyttämisestä.

Tempputyöllistymiseen tarkoitettu elämyshautaustoimisto yllättää suosiollaan sekä tuoreet yrittäjät että heidän lähipiirinsä. Työreissut vievät kaksikon toinen toistaan erikoisemmalle seikkailulle, osoittaen suomalaisten kuolemaan liittyvän turhamaisuuden.

työn perässä  
muuttaminen

Marokosta  
Espanjaan

pohdiskeleva



2006

siirtolaisuus

## LÄHTÖ TAHAR BEN JELLOUN

Tahar Ben Jelloun romaani *Lähtö* kertoo marokkolaisen Azelin tarinan paremman tulevaisuuden tavoittelusta. Azel on 24-vuotias oikeustieteiden maisteriksi valmistunut nuori mies, joka ei ole saanut työtä. Hän haaveilee Espanjaan lähtemisestä ja on valmis tekemään lähes mitä tahansa päästäkseen pois Marokosta.

Teos antaa kasvot sille, kuinka työttömyys ja toimeettomuus voivat murskata unelmat ja pakottaa ihmiset epätoivoisiin kompromisseihin. Se on kertomus sukupolvesta, joka näkee koulutuksensa valuvan hukkaan ja etsii epätoivoisesti ulospääsyä, vaikka tie johtaisi petoksiin ja menetyksiin.

*nopea  
elämänmuutos*

*perhesuhteet*

*identiteetti*



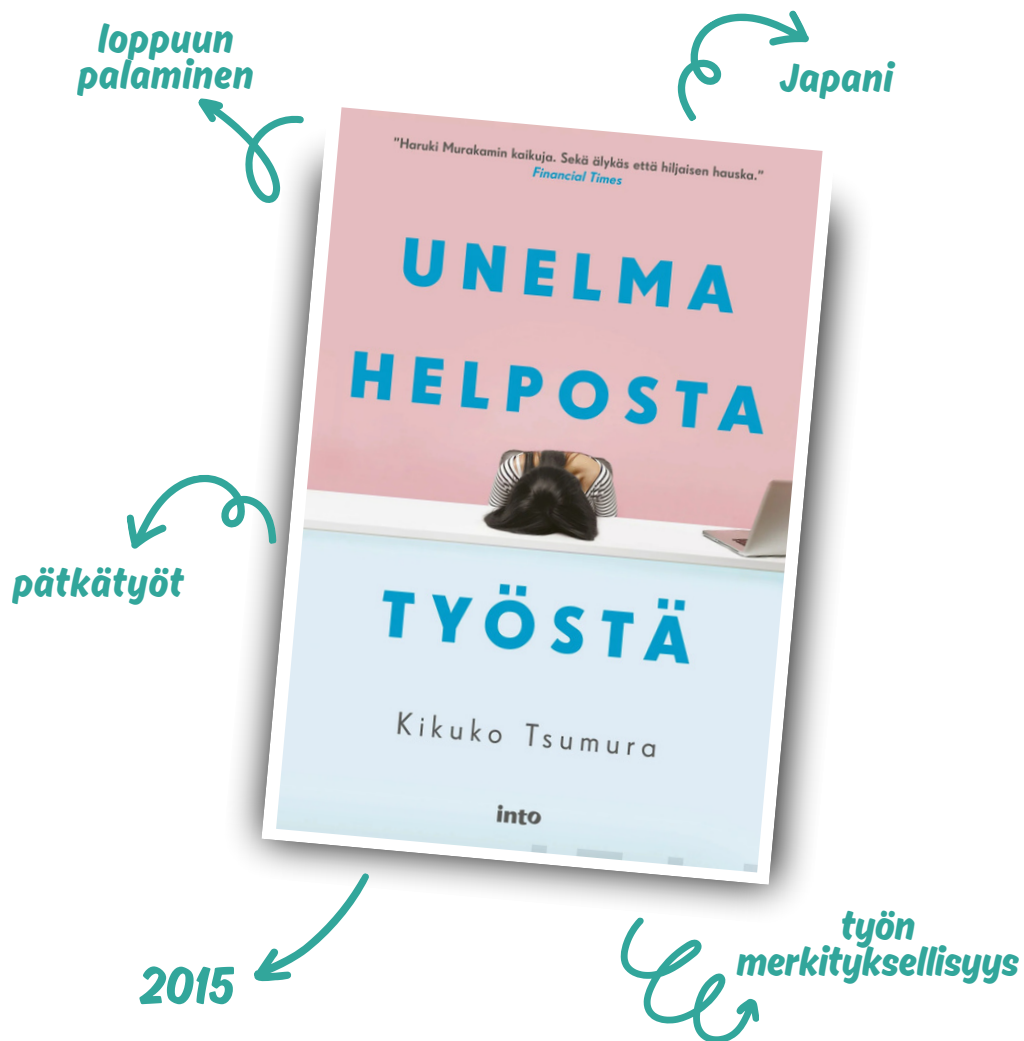
*2015*

*surkuhupaisa*

## **PARASTA ENNEN LEENA LESKINEN**

Ella Salmisen elämä muuttuu, kun hänet irtisanotaan hyvästä työpaikasta pankkitoimihenkilönä. Aviomies Juha on ollut työttömänä jo pari vuotta, eikä kahden lapsen perheelle jää vakituista tulonlähdettä. Työsuhdeasunto vaihtuu kaupungin vuokra-asuntoon, rahahuolet kasaantuvat ja keskiluokkainen turvallisuus murenee.

Työttömyys ei näyttäydy pelkkänä taloudellisena ongelmana, vaan se syö vähitellen myös identiteettiä ja ihmissuhteita. Ella alkaa kokea itsensä tarpeettomaksi ja hakee lohtua ohimenevistä ihmissuhteista ja arjen pakenemisesta. Työn menetys näkyy myös perheen dynamiikassa, kun teini-ikäiset lapset joutuvat seuraamaan vierestä, kuinka vanhempien itsetunto rapistuu.



## UNELMA HELPOSTA TYÖSTÄ KIKUKO TSUMURA

Nimettömäksi jäävä päähenkilö on 36-vuotias sosiaalityöntekijä, joka irtisanoutuu pitkästä työsuhteestaan palaessaan loppuun. Tästä alkaa työnhaku, jonka tavoitteena on löytää helppo työ, jossa ei tarvitse ajatella tai panostaa liikaa.

Tavoite osoittautuukin haastavaksi. Jokaisessa uudessa työssä hän huomaa, ettei mikään työ ole täysin ongelmaton. Lyhyiden työsuhteiden kautta teos pohtii pätkätyöläisyyttä ja sen vaikutusta identiteettiin. Tsumura kuvaa kevyellä huumorilla mutta tarkkanäköisesti, kuinka ihmiselle ei lopulta riitä pelkkä helppous: työstä etsitään myös sisältöä ja tarkoitusta. Teos on lämmin ja samastuttava tutkielma siitä, miten työelämä muokkaa ihmisen elämää, jaksamista ja kokemusta itsestään.

*"hiipivä hulluus"*

*päiväkirjamainen  
kerronta*

*villiyrtit*

*2015*

*persoonallinen  
kielenkäyttö*



## **PULA-AJALLA KATARIINA VUORI**

*Pula-ajalla* kertoo irtisanotusta toimittajasta, jonka elämä vaikeutuu eron, masennuksen ja viranomaisasioiden vuoksi. Hän vetäytyy kesämökilleen järven rannalle ja yrittää tulla toimeen vähällä. Arjen selviytyminen saa uusia muotoja, kun viranomaiset yrittää pitää loitolla ja eräoppaiden avulla kerätyt villiyrtit käyvät ravinnosta.

Romaani kuvaa, miten mielenmaailma muuttuu, kun työ ja ihmissuhteet katoavat. Teos pohtii persoonallisen kielenkäytön kautta päähenkilön omaa suhtautumista elämään ja yhteiskuntaan toisiinsa hitaasti puuroutuvan arjen keskellä.



## MIKÄ IHMEEN UUSSUOMALAINEN? NOVELLIKOKOELMA

Novellikokoelma *Mikä ihmeen uussuomalainen?* on kooste Teoksen ja Euroopan kulttuurienvälisen vuoropuhelun teemavuoden 2008 toimikunnan järjestämän kirjoituskilpailun parhaimmistosta. Novellit korostavat erityisesti maahanmuuttajataustaisia kirjoittajia, jotka tarkastelevat monien kulttuurien vaikutusta heidän elämässään.

Toinen toistaan mielenkiintoisemmat novellit kuvaavat monenlaisista taustoista ja tilanteista tulevien elämää ja ajatuksia. Työttömyyden teemat nousevat esille erityisesti kahdessa tekstissä. Alexandra Salmelan (Tšekkoslovakia) novellissa "Se oikea, aito maahanmuuttajablues" käsitellään ulkomaalaisten työntekijöiden riistoa työmarkkinoilla. Joop Wassenaarin (Alankomaat) "Vaihtuvat maisemat" kertoo kokemuksista maahanmuuttajille suunnatuista työvoimatoimiston koulutuksista.

# Miksi lukea TYÖTTÖMYYDESTÄ?

“Siinä juuri on kirjallisuuden tärkeä tehtävä: opettaa meitä tuntemaan ja rakastamaan toinen toisiamme.”

-Minna Canth, 1892

Kaunokirjallisuus avaa näkökulmia elämänvaiheeseen, jota moni pelkää tai joutuu kokemaan. Lukemalla työttömyydestä voi ymmärtää paremmin sekä omia että toisen kokemuksia: millaista on elää epävarmuudessa, menettää rytmi ja etsiä uutta suuntaa. Samalla se herättää empatiaa ja auttaa pohtimaan, miksi työ on niin keskeinen osa yhteiskuntaa ja ihmisarvoa. Erilaisten kokemusten ymmärtäminen laajentaa ihmiskäsitystä. Siksi työttömyydestä lukeminen on hyödyllistä niin työttömille itselleen, kuin myös työttömien parissa työskenteleville.

